

REMBRANDT'İN GRAVÜRLERİNDE DİLENCİ İMGESİ

THE IMAGE OF THE BEGGERS IN REMBRANDT'S ETCHINGS

Öğr. Gör. Dr. Çiğdem ÖZDEMİR

Giresun Üniversitesi, Teknik Bilimler Meslek Yüksekokulu, Tasarım Bölümü, Giresun, Türkiye
ORCID ID: 0000-0003-3850-0089

Cite As Özdemir, Ç. (2021). "Rembrandt'in Gravürlerinde Dilenci İmgesi", International Academic Social Resources Journal, (e-ISSN: 2636-7637), Vol:6, Issue:30; pp:1631-1640

ÖZET

Sanat eserlerinde çeşitli imgeler, geçmişten günümüze değin konu edinilerek sanatçılara ilham kaynağı olmuştur. Sanat eserlerinde imge kullanımı, ilham kaynağı oluşturmanın yanı sıra sanat eserinin temasını belirleyip bazen de sanatçının sanatsal dönemleri hakkında bilgi edinmemizi sağlamaktadır. Rembrandt dönemine, gravür ve yağlı boya tekniğinde ele aldığı çalışmalarında damga vurmuş, ışık-gölge tekniği ve ayrıntıcı ifadeci üslubuyla kendinden sonra gelen birçok sanatçıya ilham kaynağı olmuştur. Gravürlerinde ele aldığı ağaç, kadın, yaşlı, soylu, dilenci gibi imgeleri kullanarak yaşamında onu etkileyen temalara vurgu yapmıştır. Yoksulluğu, çaresizliği anlatması sebebiyle dilenci imgesi, yaşamın hüznü dolu tarafını ifade etmiş dolayısıyla gravürlerinde önemli bir yere sahip olmuştur. Bu araştırmada literatür taraması yapılmış ve Rembrandt'ın 13 dilenci imgesi barındıran gravürlerinin ihtiva ettiği detayları belirlemek amacıyla, eser analizi yöntemi kullanılmıştır. Sonuçta, dilenci imgesi barındıran bu gravürlerin 7'si açık kompozisyon 6'sı kapalı kompozisyondan oluşmakta olup bunların 4'ü kadın, 6'sı erkek, 3'ü ise hem kadın hem erkek imgelerini aynı anda barındırmaktadır. Dilenci imgesinin çağrıştırdığı kambur duruş, elde baston, yırtık ve yamalı giysiler, eskimiş ayakkabı, tahta bacak, soğuktan korunmak için şal, şapka ve el ısıtılan ufak mangal gibi simgeler bu gravürlerde görülmüştür.

Anahtar Kelimeler: Rembrandt, Gravür, Dilenci İmgesi

ABSTRACT

Various images in works of art have been a source of inspiration for artists, from the past to the present. The use of image in works of art, besides creating a source of inspiration, determines the theme of the work of art and sometimes provides us with information about the artistic periods of the artist. Rembrandt left his mark on the period with his works in etching and oil painting techniques, and became a source of inspiration for many artists who came after him with his light-shadow technique and detailed expressive style. He emphasized the themes that affected him in his life by using images such as tree, woman, old, noble and beggar that he dealt with in his etchings. The beggar image, as it describes poverty and desperation, has an important place in his etchings, expressing the sad side of life. In this research, a literature review was made and the artwork analysis method was used to determine the meanings of Rembrandt's etchings containing 13 beggar images. As a result, 7 of these etchings containing beggar images are open compositions and 6 are closed compositions, of which 4 are female, 6 are male, and 3 contain both female and male images at the same time. Symbols such as the hunched posture evoked by the beggar image, a walking stick in the hand, torn and patched clothes, worn shoes, wooden legs, a shawl, a hat and a hand-warmed small barbecue for protection from the cold were also seen in these etchings.

Key words: Rembrandt, Etchings, Beggar Image

1. GİRİŞ

Sanatçı, öteden beri ifade etme, yansıtma, dışa vurma gibi fiillerle kendini anlatmış, bu fiillerle kendi üslubunu tanımlayabilmiştir. Sanatçının, sanatına dair ifade kullanması imgeler vasıtasıyla daha da anlaşılır olmuştur.

İmge, gerçekliğin zihinde yansımaları olup bir şeyin izlenimi, düşüncesi ya da resmidir. Çok geniş bir yapıya sahip olan imge kavramı, zihinde sadece algılanan gerçeklik değil, kişinin deneyimleri, geçmiş yaşantısı, o anki duygusal durumunu da etkiler. Yaşamdaki deneyim ve birikim ne kadar zenginse imge alanı da o kadar geniştir. İmge hem görsel hem de düşünsel alanda varlığını sürdürebilir (Keser, 2009, s.168).

San (2008)'e göre; beyinde imgenin oluşabilmesi için nesne görülür, nesnenin dış çizgileri, rengi, kitlesi göz merceğinden geçerek kaydolur. Bu süreçte beynin kaydettiği sadece nesnenin görünümü olup deney ve yaşantılar bizlere nesnelerin görünmeyen bir takım özelliklerini de sunar. Bu o nesnelerin içeriği olup algılama ile ilişkilidir.

Sanat eserinin imgeye yüklenen anlamı, onun bir tür özne olarak ortaya çıkmasıdır denilebilir. Sanatın, anlatılmak ya da yansıtılmak istenen düşüncesi, öznesi temelde aynı olmasına karşın onu farklı kılan kullanılan tekniğidir. Farklı boyutlarda izleyiciye sunulan sanat eseri, böylece çeşitlilik kazanmaktadır. Baskı sanatlarının bir türü olan gravür sanatı için de bu durum böyledir.

Gravür, metal bir plakanın üzerine asit ya da uçlarla yapılan oyma desen olup oyulan yerlere mürekkep yedirilerek bir pres vasıtasıyla kâğıt üzerine geçirilme işlemidir (Turani, 2015, s. 50).

Gravür tekniğiyle sanatını icra eden sanatçılardan biri de Rembrandt'tır. Yumuşak zeminlerde eski, canlı çizgiler ve derin tonlar kazanmak için çivi ve keskin aletlerle bilinenin dışında yöntemler denemiştir. Tonal derinlikli bölgeler yaratmak için toz haline gelmiş sülfür kullanmıştır. Etkileyici atmosferde gravürler ve kuru uçlar yapmıştır. Renksiz baskı yapmasına rağmen farklı şekillerde kopyalar yaparak kendi mürekkepleme ve silme tekniklerini değiştirmiştir. Bakır baskı ile tonal derinlik kazanma tekniği Rembrandt hayattayken icat edilmiştir. Bu dokulu yüzeyler kadifemsi bir tonla basılmış olup sanatçılar bu yöntemi açıktan koyuya geçişlerde kullanmışlardır (Karaalan, 2016, s. 266).

Barok sanatının önemli temsilcilerinden Rembrandt için yağlı boya resimlerinden çok gravürleriyle ün kazanmıştır denilebilir. Gravürün bir baskı türü olması ve kitlesel bir iletişim aracı olarak yayılmış olması, bu durumda etken olmuştur. Hatta Rembrandt bazı yağlı boya resimlerinden önce onları gravür olarak da çalışmıştır. Böylece gravür sanatında birçok konuyu ele aldığı söylenebilmektedir. Manzaralar, ağaç kümeleri, kadınlar, portreler, farklı etnik kökenli insanlar, dini sahneler, soylular, dilenciler vb. bunlara örnek verilebilir. Dilenci imgesi barındıran 13 adet gravür, onun sokak yaşamını betimleyen önemli çalışmalarındandır.

Dilenci kavramının lugâttaki anlamı “geçimini dilenerek sağlayan, başkalarına el açan, yoksulluktan sürekli yakınan; bir şeyi arsızca ve ısrarla isteyen kimseler”i betimleyen bir çerçeveye sahiptir. “Dilenerek geçinme” ya da “geçimini dilenerek sağlama” ve “yoksulluktan, yokluktan sürekli yakınma” gibi tamamlayıcı sözcükler, dilenci kimliğini tasvir eden ifadeler olmanın yanında örtük olarak yaşam mücadelesinde hayata tutunma, varlığını devam ettirme, geçinmeye ilişkin ipuçları da barındırmaktadır (Parin, 2011, s. 25).

Bu araştırmada, dilenci imgesinin çağrıştırdığı detayları belirlemek amacıyla eserler incelenmiş, dilenci imgesinin barındırdığı yoksulluk, çaresizlik gibi anlamların beraberinde getirdiği bazı sembolik detaylar belirlenmiştir.

2. REMBRANDT

2.1. Rembrandt'ın Hayatı

Tam adı Rembrandt Harmensz van Rijn olan sanatçı, 1606 yılında Leiden'de bir değirmencinin oğlu olarak dünyaya gelmiştir. Ailesi, eğitimi için onu Leiden Üniversitesine göndermiştir. Utrecht okulu kurucuları ve Rubens gibi İtalya'ya gidip barok anlayışını takip etmemiştir. Fakat Yüksek Rönesans yapıtlarını incelemiştir. İtalya'da bir dönem çalışmış olan Hollandalı Pieter Lastman tarafından eğitilmiştir. Kişisel yaşam öyküsü oldukça hüzünlü olduğu bilinmektedir. Önceleri büyük paralar kazanma şansı elde etmiştir. Bunu yüksek ücretten portre işleri almasını sağlayan başarılı bir sanat tüccarının kuzeniyle evlenerek sağlamış, kısa sürede ün yapmıştır. Eşinin erken yaşta ölümüyle tüm mirası ona kalmasına rağmen; popülaritesi azalmış, artan borçları sebebiyle iflas etmiş ardından büyük köşkü ve büyük sanat koleksiyonunu elden çıkarmak zorunda kalmıştır. Çok sevdiği oğlu Titus'un erken yaşta ölümü ile sarsılmış, yalnız ve fakir halde geçirdiği 11 ay sonunda 1669'da Amsterdam'da yaşamını yitirmiştir (Cumming, 2008, s. 200-201).

2.2. Rembrandt'ın Sanat Anlayışı

Rembrandt, Leiden Üniversitesinden ayrılıp ressam Lastman'ın yanında eğitim aldıktan sonra sanat hayatını 1632'ye kadar bağımsız icra etmiş, bu zamanlarda özellikle gravürcülükle uğraşmıştır. Aslında Rembrandt'ı Rembrandt yapan da bu çalışmaları olmuştur. Bakır gravürcülüğün en güzel örneklerini bu yıllarda vermiştir. Gravür iğnesini büyük bir ustalıklarla kullanmış, oldukça seri çalışmıştır. Birkaç yıl aynı teknikle çalıştıktan sonra ilk gravürünü 1628 yılında bastırmıştır (Altuna, 2015, s. 96-97).

Dini ve tarihi resimler konusunda tam bir usta olan Lastman'ın Rembrandt'ta etkisi büyük olmuştur. Lastman'ın gravürlere olan merakı Rembrandt'ı da etkilemiş, Caravaggio ekolü izinden ilerleyen Lastman'dan ışık, gölge, renk kullanımı hakkında ciddi bir eğitim almıştır (Erdoğan, 2016, s. 7). Gravürlerinde portreler, kompozisyonlar ve dini konular işlemiştir. İlk “chiaroscuro” yani ışık gölge denemelerini yine bu gravürlerinde yapmıştır. Büyük kompozisyonlarını yağlı boya tekniğinde çalışmadan önce ilk gravürlerini yaparak siyah-beyaz halini görmüştür. Sanatçı büyük çaptaki gravürlerinin çoğaltılması için yardımcıları kullanmıştır. Görsel 1'deki Lazarus'un Yükselişi, Çarşıdan İndirilişi ve Ecce Homo isimli gravürleri bu işbirliğinin en güzel örneklerindedir (Altuna, 2015, s. 97-98).

Görsel 1.

Rembrandt, Görsel 2'deki asitle oyma tekniği olan gravür çalışmasını 24 yaşlarındayken aynaya bakarak yapmıştır. Hem hatasız bir portre yapmaya hem de belirli bir andaki yüz ifadesini yakalamaya çalışmıştır. İfadede aynı anda mutluluk, korku, şaşkınlık ve kızgınlık gösterilmiştir. Bu tür çokça çalışma yapmış, yüz ifadelerini öyküsel resimlerinde kullanmak için muhafaza etmiştir. Kendi görüntüsünü inceleyip resmetmek hesaplı, kolay ve hızlı olmuştur. Bu şekilde yaklaşık 80'den fazla eserinde kendisini tasvir etmiştir (Hodge, 2018, s. 88).

Görsel 2. Rembrandt van Rijn, "Gözler Açık Otoportre", 1630, Asitle Oyma, 5,1cm x 4,7cm.

Günlük hayattan edindiği deneyimleri realist bir anlayışla eserlerine yansıtmının yanı sıra işlediği konular arasında İncil tarihi, portreler ve manzaralar da bulunmaktadır. Dolaysız dürüstlüğü ve yıllarca takip ettiği yoğun inceleme dürtüsü, gerçek bir insanın yaşlanmakta olan yüzünün ortaya çıkmasını sağlamıştır. Bu üslup güzel olmasa bile insanın içine işleyen bir gerçekçiliğe sahip olmuş ve diğer yapıtlarının arkasındaki sırrı ortaya koymuştur. Yüzler ve vücut hareketleri onun sanatında hayati öneme sahip olmuştur. Kişinin ruh halinin yüzüne ve vücut hareketlerine nasıl yansıdığını izlemek onu her daim büyülemiştir. Onun sanatında ışık; yansıtan ve arıtan bir tinsel öge, gölge ise açıklanamayan, tehditkâr kötülüğün alanı olarak betimlenmiştir (Cumming, 2008, s. 200). Sanat anlayışı başlangıçtan sonlara doğru değişiklik göstermiş, ilk zamanlar düz bir tarzda resim yaparken sonraki yıllarda dalgalı ve pürüzlü bir üslup benimsemiştir. Benzeri anlayış gravür çalışmalarında da görülmüştür. 1940'ların sonlarından itibaren gerek üslup gerekse teknik bakımdan daha çok deneysel anlayışta çalışmalar yapmıştır (Grzymkowski, 2018, s.172).

2.3. Rembrandt'ın Dilenci İmgeli Gravürleri

Rembrandt, gravürleriyle çağdaşlarını etkilemiş, baskı resmin bir tür kitlesel iletişim aracı olması sebebiyle de uluslararası ün kazanmıştır. Gravürlerinde değişik meslekten ve konumdan insan tasvirlerine yer vermiştir. Dilenci imgesi barındıran gravürleri de bunlardan biridir. Dilenme eylemini gerçekleştiren dilencilerin mekânsal alanları sokak olarak bilinmektedir. Mekânsal çağrışımın yanı sıra dilenci imgesini bütünleyen diğer bazı kavramlar bulunmaktadır. Bunlar kılık-kıyafet, bedensel duruş gibi ifadelerdir. Kılık-kıyafet yoksulluğun en belirgin simgelerinden biridir. Waquet & Laporte (2011)'e göre; giyim temeline insanların ait oldukları toplumsal sınıf ve birbirlerine benzeme ihtiyacı yatmaktadır. Dolayısıyla yırtık, eski giysiler yoksulluğu çağrıştırmakta ve ait oldukları dilenci topluluğunun sosyal simgesi sayılmaktadır. İyi bir gözlemci ve betimleyici sanatkar olan Rembrandt, ele aldığı sanatsal çalışmalarında farklı konulara ve

yapılara değinmiştir. Gravür sanatıyla değindiği dilenci imgesi de bunlardan biridir. Aşağıda Rembrandt'ın ele aldığı 13 dilenci imgeli gravürü eser analizi yöntemiyle; kompozisyon, cinsiyet, bedensel duruş, yüzlerdeki ifade, kılık kıyafet, kullanılan simgeler gibi kavramlar adı altında çözümlenmiştir.

Görsel 3. Rembrandt van Rijn, "Dilenci Erkek ve Kadın", 1628, Gravür, 122mm x 95mm.

Açık kompozisyon içerisinde ele alınan kadın ve erkek dilenci imgeleri, omuzlardan itibaren öne eğik vaziyette tasvir edilmiş, bu da bedensel dil olarak çaresizliği vurgulamıştır. Öndeki kadın dilencinin saçlarından dolayı yüzü görünmezken erkek dilencinin silüet halinde detaya girilmeden profil tasviri dikkat çekmektedir. Kadın dilencinin kolundaki kalın şal ve başındaki şapka, dışarıda olmanın koruyucu bir objesi olarak nitelendirilebilir. Ayrıca Rembrandt'ın kompozisyona tonal derinlik kazandırma tekniği kadifemsi yüzey olarak da yansımıştır.

Görsel 4. Rembrandt van Rijn, "Arka Planda İki Figürü ve Evi Olan Dilenci", 1629, Gravür, 119mm x 87mm

Açık kompozisyon içinde tasvir edilen öndeki erkek dilencinin yüzünde düşünceli bir ifade hâkim olup başında şapka, omuzlarında kalın şal ile tasvir edilmiştir. Bedeni, elinde baston olmasına rağmen dike yakın bir duruş sergilemektedir. Bu da güçlü durmaya çalıştığının bir göstergesidir. Arka planda ise derme çatma bir ev, arkasında ağaç, ev ve iki figür dikkat çekmektedir. Kompozisyonda açıktan koyuya geçişler, tonal derinlik prensibine göre işlenmiştir.

Görsel 5. Rembrandt van Rijn, "Dilenci Yüksek Şapkalı, Ayakta Bir Çubuğa Yaslanmış", 1629, Gravür, 155mm x 120mm.

Kapalı kompozisyon içinde erkek dilenci tasvir edilmiş, baston üzerine dayalı elleri ve eğik duruşu ile yoksulluk, yaşlılıkla beraber çaresizliğin vurgusu yapılmıştır. Yaşlı adamın başında şapka, omuzlarında kalın şalı olmasına karşın soldaki ayakkabısının önü yırtık ve ayak parmakları görünmektedir. Kompozisyonda ışığın yoğun olarak görünmesine karşın kazıma tekniği ile derinlikler koyu bir şekilde yansıtılmıştır.

Görsel 6. Rembrandt van Rijn, "Bir Sopaya Yaslanmış Bir Sakat Eli İle Dilenci", 1629, Gravür, 90mm x 42mm.

Açık kompozisyon içinde eski giysiler içinde yaşlı erkek dilenci, başında şapka, omuzlarında şal, sol elinde bir bastonla profilden tasvir edilmiştir. Bedensel duruşu ile omuzlarından eğilmiş vaziyette olup elinin güçsüz duruşu sakat olduğunu göstermektedir. Ayrıca yüzünde hüznün hâkimdir. Yaşlı adam figüründe ışık ve gölge geçişleri net olarak yansıtılmış, gölge kısımlar yoğun tarama ile gösterilmiştir.

Görsel 7. Rembrandt van Rijn, "Kabaklı dilenci", 1630, Gravür, 103mm x 46mm.

Kapalı kompozisyon içinde arkası dönük yamalı giysiler içinde, başında şapkası olan kadın dilenci, omuzlardan hafifçe eğilmiş vaziyettedir. Arkasında kabak bulunmakta olup elinde de bir şeyler tutmaktadır. Yüzü silüet olarak tasvir edilmesine rağmen düşünceli bir ifade yansıtmaktadır. Yaşlı kadın figüründe yoğun gölge prensibi işlenmiş, ışık belli noktalara yansıtılmıştır.

Görsel 8. Rembrandt van Rijn, "Dilenci ve Dilenci Konuşmada", 1630, Gravür, 80mm x 66mm.

Kapalı kompozisyon içinde yamalı giysiler içinde yaşlı bir kadın bir de erkek dilenci karşılıklı konuşur vaziyette omuzlardan eğik, her ikisinin de başlarında şapka ile tasvir edilmiştir. Ayrıca erkek dilencinin elinde baston hafifçe eğilmişken, kadın dilencinin de kolunda sepet olup kamburu bulunmaktadır. Her iki figürün ışık-gölge geçişleri, ışığın geldiği açıya bağlı olarak detaylıca işlenmiştir.

Görsel 9. Rembrandt van Rijn, "Bir Tepenin Önünde Oturan Dilenci", 1630, Gravür, 117mm x 70mm.

Açık kompozisyon içinde omuzlardan eğilmiş halde oturur vaziyetteki erkek dilencinin yüzü, sanatçı Rembrandt'ın yüzüdür. Yüz ifadesinden isyan içinde bir şeyler anlatmaya çalıştığı anlaşılmaktadır. Üzerini kaplayan kalınca giysiye rağmen sol ayakkabısının önü yırtıktır. Dilencinin, arka bedeninden ön tarafa doğru açılan ışığın geçişleri, tonal derinlik prensibine göre işlenmiştir.

Görsel 10. Rembrandt van Rijn, “Çubuğa Yaslanmış Dilenci”, 1630, Gravür, 85mm x 46mm.

Kapalı kompozisyon içinde arkası dönük elinde baston, başında sarık şeklinde şapka olan yaşlı erkek dilenci, yere bakarken tasvir edilmiş bu da yüzüne düşünceli bir ifade katmıştır. İki parça giysisi yamalı olup bu da yoksulluğun göstergesidir. Işık, sırtı dönük erkek dilencinin üst bedenden alt bedenine doğru giderek azalmıştır.

Görsel 11. Rembrandt van Rijn, “Dilenci ve Dilenci, Bir Tepenin Arkasından Geliyor”, 1630, Gravür, 113mm x 80mm.

Açık kompozisyon içinde omuzlardan eğik, yürür vaziyette yaşlı bir adam ve bir kadın dilenci tasviri dikkat çekmektedir. Her ikisinin de başında başlıklar olup, adamın elinde baston kadının elinde de şalı ve ucundan görünen sepeti bulunmaktadır. Ayrıca yüzlerinde yorgun ifade hâkimdir. Her iki dilencinin ışık gölge geçişleri tonal derinlik verilerek sağlanmıştır.

Görsel 12. Rembrandt van Rijn, “Dilenci Mangalda Ellerini Isıtıyor”, 1630, Gravür, 77mm x 46mm.

Kapalı kompozisyon içinde, bir yere oturmuş kenarda bastonu ve ona takılı bez torbası olan yaşlı erkek dilenci, dizlerinin arasında tuttuğu mangalda ellerini ısıtmaktadır. Yüzdeki düşünceli ifade ön plandadır. Aynı zamanda yaşlı dilencinin omuzlarında şal, başında şapka bulunmaktadır. Işık -gölge geçişleri orta değer olarak belirtilmiştir.

Görsel 13. Rembrandt van Rijn, "Tahta Bacaklı Dilenci", 1630, Gravür, 115mm x 67mm.

Kapalı kompozisyon içinde bir elinde baston, başında şapkası, omuzlarında şalı ile başı önde düşünceli bir duruş sergileyen yaşlı erkek dilenci dikkat çekmektedir. Yaşlı adamın her iki bacağı olmasına rağmen sağ bacağı dizden aşağı tahta bacak takılmış ve sakat gösterilmiştir. Sol kolu da sargı içinde boynuna asılmaktadır. Bu durumun acındırma hissiyatı oluşturmak için yapıldığı söylenebilir. Yaşlı adam figüründe tonal derinlik kazanma tekniği ön plandadır.

Görsel 14. . Rembrandt van Rijn, "Sol Elini Uzatmış Dilenci", 1631, Gravür, 63mm x 41mm.

Açık kompozisyon içinde bir yere dayanmış ve sol elini uzatmış yaşlı erkek dilenci, yüzündeki ifadeden düşünceli olduğu yansımaktadır. Ayrıca bütün bedenini kalınca bir şal ile kaplamış ve başında şapka ile oldukça yorgun görünmektedir. Dilenci figüründe koyu ve açık alanların net görülmekte olup ışık bedeninin ön kısmına hâkim olmuştur.

Görsel 15. . Rembrandt van Rijn, “Oturan Dilenci ve Köpeği”, 1631, Gravür, 109mm x 81mm.

Açık bir kompozisyon içinde bir yerde oturmuş erkek dilenci, bacaklarının arasına sıkıştırdığı mangalda ellerini ısıtmaktadır. Düşünceli bir yüz ifadesine sahip olan dilencinin omuzlarında kalın bir şal bulunmasına karşın ayak parmakları açıktır. Yanındaki köpeğinin de bedensel duruşundan üşümüş olduğu anlaşılmaktadır. Kompozisyonda tonal derinlik prensibi uygulanmıştır.

3. SONUÇ

Sanat eserlerinde imge kullanımı geçmişten günümüze kadar süregelen, bu durum sanat eserinin tanımlanmasında, çözümlenmesinde, kategorilere ayrılmasında önemli rol oynamıştır. Rembrandt'ın gravürlerindeki imge zenginliği bu durumu destekler niteliktedir. Gravürlerindeki nicelik zenginliğinin yanı sıra farklı niteliklerde kendine has teknik ve üslup da geliştirmiştir. Rembrandt, dönemindeki ve kendinden sonra gelen sanatçıları gravür sanatında geliştirdiği özellikle baskı ile tonal derinlik kazandırma tekniği ile etkilemiş ve etkilemeye devam etmektedir. Dilenci imgesinin oldukça rastlandığı gravürlerinde, sokaklarda hayatta kalabilmek için mücadele eden insanları tasvir etmiş ve onlarda gerek duygusal yönden gerekse fiziki yönden ortak olan bazı detayları belirlemiştir. Rembrandt'ın dilenci imgesini barındıran 13 gravür çalışması; 7 açık kompozisyon 6 kapalı kompozisyondan oluşmakta olup bunların 4'ü kadın, 6'sı erkek, 3'ü ise hem kadın hem erkek imgelerini aynı anda barındırmaktadır. Aynı zamanda bu gravürlerde dilenci kavramının sosyal statü olarak acındırma unsurları barındıran bazı detayları dikkat çekmiştir. Bunlar; kambur duruş, elde baston, yırtık ve yamalı giysiler, eskimiş ayakkabı, tahta bacak, soğuktan korunmak için şal, şapka ve el ısıtılan ufak mangal olarak sıralanabilir. Dilenci imgesi yaşlılık, çaresizlik, yoksulluk gibi sıfatları da barındırdığından bu sıfatlar yüzlerdeki üzgün, düşünceli yansımalar olarak da ortaya çıkmıştır.

KAYNAKÇA

- Altuna, S. (2015). Ünlü Ressamlar Hayatları ve Eserleri, 2. Baskı, Hayalperest Yayınevi, İstanbul.
- Cumming, R. (2008). Görsel Rehberler Sanat, 2. Baskı, İnkılap Kitabevi, İstanbul.
- Erdoğan, C. F. (2016). Sanatın Büyük Ustaları, Rembrandt, Hayalperest Yayınevi, İstanbul.
- Grzymkowski, E. (2018). Sanat 101, (O. Düz, Çev). 6. Baskı, Say Yayınları, İstanbul.
- Hodge, S. (2018). Sanatın Kısa Öyküsü, (Ö. Deniz, Çev). 2. Baskı, Hep Kitap, İstanbul.
- Karalan, Ö. S. (2016). “Gelenekten Çağdaşa Metal Gravür Sanatı”. Kesit Akademi Dergisi , (4) , 261-283.
- Keser, N. (2009). Sanat Sözlüğü, Ütopya Yayınevi, Ankara.
- Parin, S. (2011). “Dilencilik Yoksulluk İlişkisi”. İstanbul Üniversitesi Sosyoloji Dergisi, 3(20), 23-37.
- San, İ. (2008). Sanat ve Eğitim, 4. Baskı, Ütopya Yayınevi, Ankara.
- Turani, A. (2015). Sanat Terimleri Sözlüğü, Remzi Kitabevi, İstanbul.

Waquet, D. & Laporte, M. (2011). *Moda*, Dost Kitabevi, Ankara.

İnternet Kaynakçası

- Görsel 1. <https://www.rijksmuseum.nl/nl/collectie/RP-P-OB-600>
<https://www.rijksmuseum.nl/nl/collectie/RP-P-OB-620>
<https://www.rijksmuseum.nl/en/collection/RP-P-1962-121> (Erişim tarihi: 01.09.2021).
- Görsel 2. <https://art-sheep.com/rembrandts-10-sassiest-self-portraits/> (Erişim tarihi: 01.09.2021).
- Görsel 3. <https://www.rijksmuseum.nl/nl/collectie/RP-P-OB-422> (Erişim tarihi: 03.09.2021).
- Görsel 4. <https://www.rijksmuseum.nl/nl/collectie/RP-P-OB-423> (Erişim tarihi: 03.09.2021).
- Görsel 5. <https://www.rijksmuseum.nl/nl/collectie/RP-P-OB-379> (Erişim tarihi: 03.09.2021).
- Görsel 6. <https://www.rijksmuseum.nl/nl/collectie/RP-P-OB-388> (Erişim tarihi: 03.09.2021).
- Görsel 7. <https://www.rijksmuseum.nl/nl/collectie/RP-P-OB-395> (Erişim tarihi: 03.09.2021).
- Görsel 8. <https://www.rijksmuseum.nl/nl/collectie/RP-P-OB-381> (Erişim tarihi: 05.09.2021).
- Görsel 9. <https://www.rijksmuseum.nl/nl/collectie/RP-P-1961-1090A> (Erişim tarihi: 05.09.2021).
- Görsel 10. <https://www.rijksmuseum.nl/nl/collectie/RP-P-OB-380> (Erişim tarihi: 05.09.2021).
- Görsel 11. <https://www.rijksmuseum.nl/nl/collectie/RP-P-OB-383> (Erişim tarihi: 05.09.2021).
- Görsel 12. <https://www.rijksmuseum.nl/nl/collectie/RP-P-OB-408> (Erişim tarihi: 05.09.2021).
- Görsel 13. <https://www.rijksmuseum.nl/nl/collectie/RP-P-OB-419> (Erişim tarihi: 05.09.2021).
- Görsel 14. <https://www.rijksmuseum.nl/nl/collectie/RP-P-OB-368> (Erişim tarihi: 05.09.2021).
- Görsel 15. <https://www.rijksmuseum.nl/nl/collectie/RP-P-OB-412> (Erişim tarihi: 05.09.2021).